

Razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji

Tonkovic, Maja

Master's thesis / Diplomski rad

2012

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:865162>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE J. J. STROSSMAYERA U OSIJEKU

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

MAJA TONKOVAC

Sveučilišni diplomski studij Agroekonomika

Razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji

Diplomski rad

Osijek, 2012.

SVEUČILIŠTE J. J. STROSSMAYERA U OSIJEKU

POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

MAJA TONKOVAC

Sveučilišni diplomski studij Agroekonomika

Razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji

Diplomski rad

Povjerenstvo za obranu diplomskog rada:

1. doc.dr.sc. Tihana Sudarić, predsjednik
2. prof.dr.sc. Tihomir Florijančić, voditelj i član
3. mr.sc. Ivica Bošković, član

Osijek, 2012.

SADRŽAJ

1.	Uvod	1.
2.	Materijal i metode	2.
3.	Lovstvo u Republici Hrvatskoj	3.
3.1.	Povijesna baština lovstva u Hrvatskoj	4.
3.2.	Lovno zakonodavstvo u Hrvatskoj	7.
4.	Definiranje i specifičnosti lovnog turizma	14.
4.1.	Definiranje turizma	14.
4.2.	Lovni turizam	15.
5.	Lovni turizam u Europi i svijetu	17.
6.	Održivost lovnog turizma	25.
7.	Stanje lovnog turizma u Hrvatskoj	26.
7.1.	Raspoloživi resursi u funkciji lovnog turizma	26.
7.2.	Nedostaci i problemi lovnoga turizma	28.
8.	Lov i lovni turizam u Osječko-baranjskoj županiji	29.
8.1.	Smještajna ponuda lovnog turizmu u Osječko-baranjskoj županiji	32.
8.2.	Smjernice za razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji	35.
9.	Zaključak	37.
10.	Popis literature	38.
11.	Prilozi	40.
12.	Sažetak	41.
13.	Summary	42.
	TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA TABLICA	43.

1. Uvod

Lov(stvo) vuče korijene kao metoda preživljavanja od početka čovječanstva. Izvorno, svi ljudi su bili lovci, što je također bio i način života. U moderno doba lovstvo više nije metoda preživljavanja i nije dio svakodnevnoga života. Lov(stvo) je ozbiljna gospodarska grana, djelom rekreativni sport ili hobi, a njegova priroda se izmijenila. Međutim lovstvo nas i u današnjem društvu podsjeća na vezu između čovjeka i prirode. Kako je lovstvo u današnje vrijeme vezano za vlasništvo zemlje, nemaju svi lovci mogućnost lova u blizini svoga prebivališta, ponajviše oni koji žive u gradovima, pa odlaze na lokacije gdje je lov moguć. Znajući tu činjenicu, potreba za lovnim turizmom se povećava. Osim toga, lovci s većim mogućnostima lova u svojoj regiji imaju i potrebu da iskuse novo lovno okruženje i kulturu.

Lovni turizam je mala grana u turizmu i nije poprimio veliku pažnju u turističkoj literaturi, a mnogi autori ga ni ne spominju kao oblik turizma. Lovni turizam je jedan od najslabije izučavanih oblika turizma.

Lovni turizam je specijalna marketinška tržišna niša za relativno homogene ciljane grupe s vrlo specifičnim karakteristikama. Lovstvo, s jedne strane, u javnosti stvara snažne negativne osjećaje jer uključuje oružje i odstrjel životinja također prisjeća na negativne posljedice ponašanja pojedinaca, a s druge strane lovstvo ima gospodarsku, turističku i rekreativnu funkciju zaštite i očuvanja biološke i ekološke ravnoteže prirodnih staništa, divljači i divlje faune i flore. Lovno gospodarenje u Republici Hrvatskoj regulirano je nizom (pod)zakonskih propisa, kojima se uređuje gospodarenje lovištem i divljači. Lovstvo osim zaštite prirode i očuvanja biološke raznolikosti i ekološke ravnoteže prirodnih staništa ima gospodarsku, turističku i rekreativnu funkciju.

Hrvatska na cijelom svojem teritoriju raspolaže bogatim fondom flore i faune, što čini izvrstan preduvjet za razvoj lovnoga turizma. Neiskorišteni potencijali zajedno sa obrazovanim kadrom uz pravilnu strategiju Hrvatskoj mogu pružiti velike mogućnosti za gospodarski razvoj. Nedostatno iskustva svakako možemo prepisati od lovnih entuzijasta koji su svojim radom i idejama već pridonijeli razvoju lovnoga turizma u svijetu.

Cilj ovoga rada je upoznavanje s tematikom lovnog turizma, analiza lovnog turizma, te mogućnosti njegovog razvoja na području Osječko-baranjske županije.

2. Materijal i metode rada

Rad se temelji na analizi stručne inozemne i domaće literature, pregledu ponude i promocijskih materijala, te razgovoru sa djelatnikom Hrvatske turističke zajednice u Osijeku. U radu su korišteni podaci Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine.

3. Lovstvo u Republici Hrvatskoj

Prirodne značajke Hrvatske, te njezin zemljopisni položaj omogućuju lov raznolike divljači na cijelom teritoriju zemlje (Slika 1.).

U Slavoniji i Baranji, istočnom području Hrvatske, moguć je lov na jelena, srnjaka i divlje svinje, te na sitnu, dlakavu i pernatu divljač. Središnja Hrvatska dijeli jednake mogućnosti kao i istočna područja, dok je na području Like i Gorskog Kotara moguć lov medvjeda. Primorje i Dalmacija pružaju mogućnost lova na divokozu i muflona, te posebice sitnu pernatu divljači koja obitava na većim nadmorskim visinama, jarebica kamenjarka, griva i lještarka.

Slika 1. Regije Hrvatske.

(Izvor: http://cromedicalnetwork.com/web/index_files/regije.jpg)

Za svako navedeno područje, osim raznolike divljači, specifičan je način lova, lovni psi, lovni običaji i dr.

3.1. Povijesna baština lovstva u Hrvatskoj

Kroz povijest lovstvo je ostavilo neizbrisivi trag u našim krajevima. Lovački običaji i tradicija otvaraju vrata europskoj komunikaciji, pa lovstvo danas predstavlja način suradnje na području kulture, etike, tradicije, sporta i edukacije.

Od najstarijih vremena lovstvo je djelatnost koja pripada čovjeku. Lov je omogućio čovjeku opstanak i širenje vrste. Razvojem čovječanstva, usvajanjem zemljoradnje i stočarstva, lov postaje manje vrijedna djelatnost za šire čovječanstvo, pa postaje rekreativna aktivnost, sport.

Doseljavanjem Hrvata na teritorij današnje Republike Hrvatske zapravo počinje povijest lovstva u Hrvatskoj. Teritorij je bio bogat šumama i raznim divljim životinjama, pa su se tako pokrivala potrebe za hranom. Hrvati ratnici, u prvim stoljećima po doseljavanju, svoje oružje koristili su i za lov i za boj. Za lov su se upotrebljavala koplja, luk i strijela, mač, najvjerojatnije se upotrebljavao i konj. Koristili su i zamke, klopke i mreže. Diljem Hrvatske i Slavonije u srednjem vijeku razvila su se brojna vlastelinstva koja su obuhvaćala brojne prostore, veći broj selišta, velike šumske komplekse i puno podanika. Na tim vlastelinstvima podižu se plemićki dvorovi na kojima su stolovali gospodari, čija je omiljena zabava, kako u Europi tako i u Hrvatskoj i Slavoniji, bio lov. U srednjem vijeku počinje se regulirati lovljenje statutima. U to vrijeme kralj je izdavao darovnice i prava koje su plemićima dozvoljavale bavljenje lovom, te su im davale pravo ubiranja i prikupljanja prihoda. Lovci su bili dužni vlasniku zemlje dati dio ulovljene divljači, i to but od jelena, glavu od vepa i šape od medvjeda, no ukoliko to nisu učinili, vlasnik zemlje je bio ovlašten da nadoknadi štetu tako da ubije lovčevu kravu ili tele.

Od velike važnosti u Hrvatskoj i Slavoniji je odredba hrvatsko-ugarskog kralja Vladislava II. Jagelonskog donesena 1504. godine. Člankom 18, ove odredbe pravo lova je regulirano na slijedeći način: "Nitko od kmetova niti od seljaka cijele kraljevine ne smije ubuduće loviti jelene, srne, zečeve, veprove, fazane, trčke i lještärke. Oni se moraju baviti ratarstvom, a ne lovom. Onaj, koji se zatekne u lovu, platit će globu od 3 forinte u korist vlasnika zemlje, gdje je uhvaćen. Ako bi vlasnik zemljišta iz naklonosti prema kmetu propustio naplatiti ovu globu, onda će svotu od 3 forinte naplatiti podžupan ili sudac plemića, odnosno županije."

Poslije seljačke bune 1514. godine lov je kmetovima u potpunosti zabranjen, zakonski članak br. 60 iz 1514. godine propisuje da ukoliko se kod seljaka nađe puška, odsjeći će mu se desna ruka. Kmetovi su se sve češće i žešće bunili pa su se feudalna gospoda počela postupno povlačiti, rente su se smanjile, a prava kmetova su postajala sve veća.

Veliki lovci bili su Fran Krsto Frankopan i Nikola Zrinski koji je pod sumnjivim okolnostima poginuo u lovu od nasrtaja vepra.

U srednjem vijeku lovilo se na različite načine. Jedan od najstarijih načina lova u srednjem vijeku bio je lov pomoću lovnih ptica. Taj se način u našim krajevima primjenjivao još od predrimskih, pa čak i predkeltskih vremena, dok su u ovim krajevima dominirala ilirska plemena. U srednjem vijeku izumljuje se barut i vatreno oružje, bez kojega se današnji lov ne može niti zamisliti. Oružje za lov često je bilo ukrašavano rezbarenjem, što može posvjedočiti Povijesni muzej u Zagrebu koji čuva primjerke lovačkoga oružja još iz 16. stoljeća.

Oslobađanje od Turaka počinje krajem 17. stoljeća, a u 18 stoljeću posjede dobivaju najuglednije srednjeeuropske plemenitaške obitelji. Podižu se plemićki dvorovi, a neki od njih (npr. lovački dvorac Eugena Savojskog u Bilju (Slika 2.) ili lovački dvorac, tzv. Jelengrad, obitelji Normann (Slika 3.) služe upravo u lovačke svrhe.

Slika 2. Lovački dvorac Eugena Savojskog u Bilju

(Izvor: <http://www.tzbaranje.hr/UserFiles/Image/gallery/dvorci-02.jpg>)

Slika 3. Lovački dvorac (ladanjska vila)

(Izvor: <http://www.tzosbarzup.hr/UserFiles/Image/gallery/tikves-stari-dvorac.jpg>)

Darovnicom Slobodnog kraljevskog grada Osijeka od 24. ožujka 1809. godine u sebi sadrži dvije odredbe koje uključuju lov. Točka 1. prema kojoj se ističe da se poglavarstvo grada i svi građani, smatraju kraljevskim plemstvom, te točka 2., prema kojoj stanovnicima grada pripadaju sva teritorijalna prava, pa tako i pravo na lov i ribolov.

Raskošne lovove, osim velikaša, priređivali su i crkveni velikodostojnici, koji su za lov koristili nepregledna polja i šume svojih veleposjeda. Jedan od najpoznatijih crkvenih veleposjeda bilo je vlastelinstvo Đakovačke biskupije, na čijem je čelu nalazio Josip Juraj Strossmayer punih 55 godina (1850.-1905.). Strossmayer je bio strastveni lovac. Prvi je u Hrvatsku iz stranih zemalja dopremao divljač koja nije bila do tada poznata u Hrvatskoj.

Razvoj lovnoga turizma počinje se jače razvijati između Prvog i Drugog svjetskog rata. Ovaj oblik turizma prvotno je privilegija bogatih veleposjednika, kako kod nas tako i u Češkoj, Slovačkoj i Mađarskoj.

Počeci lovnoga turizma u Hrvatskoj naziru se na Varaždinskom području i Podravini, na imanjima tamošnjih grofova. Ružić (2005) navodi da se jači razvoj lovnog turizma u Hrvatskoj javlja pedesetih godina prošlog stoljeća (T. Florijančić, Aktualna problematika lovstva iz perspektive agronomske struke).

3.2. Lovno zakonodavstvo u Hrvatskoj

Hrvatska ima dugu lovnu tradiciju. Za proučavanje lovstva u Hrvatskoj bitna je odredba cara reformatora Josipa II. od 28. siječnja 1786. godine, koja izlazi na njemačkom jeziku, a tek naknadno 1815. godine izlazi i na hrvatskom jeziku. Taj se prijevod smatra prvim zakonom o lovu na hrvatskom jeziku. Polovinom 19. stoljeća kralj Franjo Josip I. ukida kmetstvo. On, inače i sam lovac, 27. travnja 1893. godine donosi Zakon o lovu, čija je glavna odlika u tome što se pravo lova spaja s vlasništvom zemljišta. Taj zakon ostaje na snazi i nakon raspada Austro-Ugarske monarhije, tek nakon što su Hrvatska, Slavonija i Dalmacija ušle u sastav novostvorene Države Slovenaca, Hrvata i Srba, dolazi na snagu novi Zakon o lovu zajedničke države 1935. godine.

Nakon ukidanja kmetstva, u drugoj polovini 19. stoljeća u Hrvatskoj se povećava interes za lovom. Osim plemstva, lovom se počinje baviti i novonastali građanski sloj pučanstva, ali i jedan broj seljaka. Ta pojava dovodi jednu skupinu zagrebačkih lovaca na ideju da osnuju prvo hrvatsko lovačko društvo koje će okupljati do sada neorganizirane lovce. Kraljevska vlada 22. prosinca 1881. godine odobrava njihova pravila i društvo otpočinje s radom pod nazivom "Društvo za obranu prava lova u Kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji", a poslije izvjesnog vremena mijenja naziv u "Prvo hrvatsko društvo za gajenje lova i ribarstva". 1892. godine počinje izdavanje "Lovačko-ribarskog vjesnika" (Slika 4.) koji 1948. mijenja ime u "Lovački vjesnik". "Lovački vjesnik" zastupa interese društva i njegovih članova do današnjega dana, a po svojoj dugovječnosti je treći lovački list u Europi.

Poslije svršetka Prvoga svjetskoga rata dolazi do porasta broja lovaca i lovačkih društava u Hrvatskoj. Ta pojava je bila povod osnivanja Saveza lovačkih društava za Hrvatsku i Slavoniju, 1925. godine, a isti taj savez 1937. uvodi dobrovoljni lovački ispit. U Zagrebu se 1955. godine otvara Lovački muzej, koji i danas djeluje u zgradi Hrvatskog lovačkog saveza, i koji svjedoči o stoljetnoj lovno-uzgojnoj tradiciji i kulturi u Hrvata. Hrvatski lovački savez (Slika 5.) 1992. godine postaje punopravni član međunarodne lovačke organizacije (CIC-a). Godine 1994. donosi se Zakon o lovu (NN 067/2010) a novi Statut Hrvatski lovački savez donosi 1998. godine.

Slika 4. Lovački vjesnik.

(Izvor: <http://www.sumari.hr/biblio/jpg100/11191.jpg>)

Slika 5. Grb Hrvatskog lovačkog saveza.

(Izvor: <http://www.vepar.hr/imagesCAT1D7KQ.jpg>)

Lovnim zakonodavstvom uređuje se gospodarenje lovištem i divljači. Gospodarenje obuhvaća uzgoj, zaštitu, lov i korištenje divljači i njezinih dijelova. Definirane su životinjske vrste koje žive slobodno u prirodi, na površinama namijenjenim za uzgoj ili intenzivni uzgoj i razmnožavanje u smislu lova i korištenja. Divljač je navedena kao dobro i od interesa je za Republiku Hrvatsku pa ima i njezinu osobitu zaštitu.

Divljač definirana zakonom su sljedeće životinjske vrste,:

A. Krupna divljač

jelen obični (*Cervus elaphus* L.)
jelen lopatar (*Dama dama* L.)
jelen aksis (*Axis axis* L.)
srna obična (*Capreolus capreolus* L.)
divokoza (*Rupicapra rupicapra* L.)
muflon (*Ovis aries musimon* Pall.)
svinja divlja (*Sus scrofa* L.)
smeđi medvjed (*Ursus arctos* L.)

B. Sitna divljač

1. dlakava divljač

jazavac (*Meles meles* L.)
mačka divlja (*Felis silvestris* Schr.)
kuna bjelica (*Martes foina* EHR.)
kuna zlatica (*Martes martes* L.)
lasica mala (*Mustela nivalis* L.)
dabar (*Castor fiber* L.)
zec obični (*Lepus europaeus* Pall.)
kunić divlji (*Oryctolagus cuniculus* L.)
puh veliki (*Myoxus glis* L.)
lisica (*Vulpes vulpes* L.)

čagalj (*Canis aureus* L.)
tvor (*Mustela putorius* L.)
mungos (*Herpestes ishneumon* L.)

2. *pernata* divljač

fazan – gnjetlovi (*Phasianus* sp. L.)

jarebice kamenjarke:

– grivna (*Alectoris graeca* Meissn.)

– čukara (*Alectoris chucar*)

trčka skvržulja (*Perdix perdix* L.)

prepelice:

– pućpura (*Coturnix coturnix* L.)

– virdžinijska (*Coturnix virginiana* L.)

šljuke:

– bena (*Scolopax rusticola* L.)

– kokošica (*Gallinago gallinago* L.)

golub divlji:

– grivnjaš (*Columba palumbus* L.)

– pećinar (*Columba livia* Gmelin.)

guske divlje:

– glogovnjača (*Anser fabalis* Latham.)

– lisasta (*Anser albifrons* Scopoli.)

patke divlje:

– gluhara (*Anas platyrhynchos* L.)

– glavata (*Aythya ferina* L.)

– krunasta (*Aythya fuligula* L.)

– pupčanica (*Anas querquedula* L.)

– kržulja (*Anas crecca* L.)

liska crna (*Fulica atra* L.)

vrana siva (*Corvus corone cornix* L.)

vrana gaćac (*Corvus frugilegus* L.)

čavka zlogodnjača (*Coloeus monedula* L.)

svraka (*Pica pica* L.)

šojka kreštalica (*Garrulus glandarius* L.)

Mačka divlja (*Felis silvestris* Schr.) i puh veliki (*Myoxus glis* L.) u smislu Zakona ne smatraju se divljači.

U Hrvatskoj je na snazi i Pravilnik o lovostaju (NN 067/2010) koji propisuje vrijeme zabranjanog lova-lovostaja, prema vrstama divljači ovisno o njezinim biološkim svojstvima i ekološkim uvjetima u kojima obitava. Pravilnik navodi razdoblja kada je zabranjen lov za određene vrste divljači (Tablica 1.)

Tablica 1. Lovostaj krupne i sitne divljači.

KRUPNA DIVLJAČ		
Vrsta		Vrijeme lovostaja
jelen (<i>Cervus elaphus</i> L.)	jelen	16.01. - 15.08.
	košuta	16.01. - 30.09.
	tele	01.03. - 30.09.
jelen lopatar (<i>Dama dama</i> L.)	jelen	01.02. - 15.09.
	košuta	01.03. - 30.09.
	tele	01.03. - 30.09.
jelen axis (<i>Axis axis</i> H. Smith)	jelen	kad nema očišćene i zrele rogove
	košuta	kad je visoko bređa
	tele	01.01. - 31.12.
srna (<i>Capreolus capreolus</i> L.)	srnjak	01.10. - 30.04.
	srna i lane	01.02. - 30.09.
divokoza (<i>Rupicapra rupicapra</i> L.)		01.02. - 30.09.
muflon (<i>Ovis aries musimon</i> Pall.)	muflon	nema lovostaje
	muflonka i janje	01.01. - 31.07.
svinja divlja (<i>Sus scrofa</i> L.)	vepar, nazime i prase	nema lovostaje
	krmača	01.02. - 30.06.
medvjed (<i>Ursus arctos</i> L.)		16.05. - 15.09. 16.12. - 28.(29.)02.

SITNA DIVLJAČ		
jazavac (<i>Meles meles</i> L.)		01.12. – 31.07.
mačka divlja (<i>Felis silvestris</i> Schr.)		01.02. - 31.10.
kuna bjelica (<i>Martes foina</i> EHR)		nema lovostaje, osim za ženku kada je visoko bređa ili dok vodi mladunčad
kuna zlatica (<i>Martes martes</i> L.)		01.03. - 31.10.
lasica mala (<i>Mustela nivalis</i> L.)		01.01. - 31.12.
dabar (<i>Castor fiber</i> L.)		01.01. - 31.12.
zec (<i>Lepus europaeus</i> Pall.)		16.01. – 30.09.
kunić divlji (<i>Oryctolagus cuniculus</i> L.)		nema lovostaje
puh veliki (<i>Myoxus glis</i> L.)		01.12. – 15.09.
lisica (<i>Vulpes vulpes</i> L.)		nema lovostaje, osim za ženku kad je visoko bređa ili dok vodi sitnu mladunčad
čagalj (<i>Canis aureus</i> L.)		nema lovostaje, osim za ženku kad je visoko bređa ili dok vodi sitnu mladunčad
tvor (<i>Mustela putorius</i> L.)		nema lovostaje, osim za ženku kad je visoko bređa ili dok vodi sitnu mladunčad
mungos (<i>Herpestes ishneumon</i> L.)		nema lovostaje, osim za ženku kad je visoko bređa ili dok vodi sitnu mladunčad
fazan-gnjeto (<i>Phasianus</i> sp. L.)		01.02. - 15.09.
jarebice kamenjarke:		
grivna (<i>Alectoris graeca</i> Meissn.)		16.01. - 30.09.
čukara (<i>Alectoris chucar</i>)		16.01. - 30.09.
trčka skvržulja (<i>Perdix perdix</i> L.)		01.01. - 31.08.
prepelice:		
pućpura (<i>Coturnix coturnix</i> L.)		01.12. - 15.08.
virdžinijska (<i>Coturnix virginiana</i> L.)		01.02. - 31.07.
šljuke:		
bena (<i>Scolopar rusticola</i> L.)		01.03. – 30.09.
kokošica (<i>Gallinago gallinago</i> L.)		01.02. – 15.10.
golub divlji:		
grivnjaš (<i>Columba palumbus</i> L.)		01.02. – 31.07.
pećinar (<i>Columba livia</i> Gmelin.)		01.02. – 31.07.
guske divlje:		
glogovnjača (<i>Anser fabalis</i> Latham.)		01.02. – 31.10.
lisasta (<i>Anser albifrons</i> Scopoli.)		01.01. – 31.12.
patke divlje:		
gluhara (<i>Anas platyrhynchos</i> L.)		01.02. – 31.08.
glavata (<i>Aythya ferina</i> L.)		01.02. – 31.08.
krunasta (<i>Aythya fuligula</i> L.)		01.02. – 31.08.

<i>pupčanica (Anas querquedula L.)</i>		01.02. – 31.08.
<i>kržulja (Anas crecca L.)</i>		01.02. – 31.08.
<i>liska crna (Fulicula atra L.)</i>		01.02. – 31.08.
<i>vrana siva (Corvus corone cornix L.)</i>		nema lovostaja, osim kad sjedi na jajima i dok hrani mladunčad
<i>vrana gačac (Corvus frugilegus L.)</i>		nema lovostaja, osim kad sjedi na jajima i dok hrani mladunčad
<i>čavka zlogodnjaca (Coloeus monedula L.)</i>		nema lovostaja, osim kad sjedi na jajima i dok hrani mladunčad
<i>svraka (Pica pica L.)</i>		nema lovostaja, osim kad sjedi na jajima i dok hrani mladunčad
<i>šojka kreštalica (Garrulus glandarius L.)</i>		nema lovostaja, osim kad sjedi na jajima i dok hrani mladunčad

Izvor: Pravilnik o lovostaju (NN 067/2010)

Hrvatski lovački savez danas u svome članstvu okuplja oko 55.000 lovaca, 2.000 lovačkih pripravnika, te oko 830 lovačkih udruga i ostalih pravnih subjekata (lovoovlaštenika). Osim skrbi o zaštiti prirode, očuvanju, uzgoju i pravilnom lovu divljači, bavi se i izdavačkim djelatnostima, priređuje lovačke izložbe, surađuje sa nizom organizacija sličnoga karaktera, kao što su CIC, Hrvatski kinološki savez, organizacije za zaštitu okoliša i dr. U okviru svog Izvršnog odbora HLS ima između ostalih i povjerenstvo za lovni turizam.

4. Definiranje i specifičnosti lovnog turizma

Budući da je lovstvo kao grana turizma slabo opisana, neizbježna je potreba za definiranjem njegova mjesta u polju turizma. Lovni turizam je kompleksan jer uključuje karakteristike više oblika turizma. Kako bismo definirali lovni turizam, potrebno je shvatiti te različite karakteristike i smjestiti lovstvo u polje turizma.

4.1. Definiranje turizma

Kako bismo definirali lovni turizam, prvo je potrebno definirati turizam. Pojmovi turist i turizam opisani su u mnogobrojnim publikacijama. Riječ turist upotrebljena je 1772. godine, a turizam tek 1811. Predmetom ozbiljnijih znanstvenih istraživanja postao je tek polovicom 20. stoljeća kada je počeo njegov izuzetno dinamičan rast i razvoj. Prema WTO-u, turist je svaka osoba koja putuje izvan svoje uobičajene sredine kraće od 12 mjeseci i čija glavna svrha putovanja nije vezana uz obavljanje neke radne aktivnosti u mjestu koje posjećuje. E. Cohen definira da je „turist je dobrovoljni, privremeni putnik koji putuje u očekivanju zadovoljstva koja mu mogu pružiti novosti i promjene doživljene na relativno dugom i neučestalom kružnom putovanju“, dok V. Smith govori da je turist osoba privremeno nezauzeta poslom koja putuje u svrhu da doživi promjenu. Turizam buhvaća rekreaciju, putovanje i odmor. „Turizam je skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetilaca nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova privredna djelatnost“ (Hunziker i Krapf, 1942., citirano u Turizam-terminologija, klasifikacija i povijesni razvoj, akadem. 2009/2010. god.)

“Turizam je skup pojava i odnosa proizašlih iz interakcije turista, davatelja usluga, država i lokalnih zajednica domaćina u procesu privlačenja i ugošćivanja tih turista i drugih posjetitelja (izletnika)” (Goeldner i sur., 2001., citirano u Turizam-terminologija, klasifikacija i povijesni razvoj, akadem. 2009/2010. god.).

Vrste turizma su definirane određenim kretanjima (boravišni, vikend i izletnički turizam), dok su specifični oblici turizma obilježeni specifičnim turističkim motivom koji posjetitelje privlači na točno određene destinacije. Turizam je kompleksna pojava koja

uključuje pojedince, poduzeća, organizacije i mjesta koja zajedno u nekom pogledu pružaju putnička iskustva. Turizam je multidimenzionalna, višeznačna aktivnost koja uključuje mnoge živote i razne ekonomske aktivnosti.

4.2. Lovni turizam

Lov je aktivnost koja se provodi u svrhu traženja divljih životinja, za hranu, rekreaciju ili trgovinu. U današnje vrijeme taj pojam se odnosi na zakoniti lov, za razliku od krivolova koji je protuzakonita aktivnost. Vrste koje se love obično su sisavci i ptice. Lov može uključivati uklanjanje štetočina radi suzbijanja bolesti uzrokovanih njihovom prenapučenošću. Lovstvo je neophodna komponenta modernog gospodarenja divljim vrstama, na primjer kako bi se održala populacija zdravih životinja, ali i očuvala biološka raznolikost na lovnim područjima.

Lov je uz poljoprivredu, ribarstvo i šumarstvo izvorni oblik korištenja zemljišta u svijetu. Lov se prakticira od strane lokalnog stanovništva, a odvija se na zemljištima s različitom posjedovnom strukturom. Na nekim područjima lovci nisu samo domaćeg podrijetla već su stranci koji poduzimaju velike napore da bi lovili na određenoj destinaciji. Svaki lovac koji nije s lokalnog područja, bez obzira koliko kilometara putuje do lovišta je turist. Lovni turizam je sastavni dio šireg turističkog tržišta i pod utjecajem je njegovih brojnih čimbenika. Lovni turizam ima jaku vezu sa naturalnim oblicima turizma, ruralnim turizmom, pustolovnim turizmom, ekoturizmom, što različito motiviranim turistima nudi veće mogućnosti za zadovoljavanje njihovih želja i potreba.

Lovne aktivnosti mogu biti glavna svrha putovanja, no to je samo dio cjelokupnog turističkog sadržaja. Različiti elementi turizma kao što su prijevoz, ponuđene aktivnosti lokalnog područja, hrana, smještaj, usluge i ostala dobra koja se nude privlače turiste na određene destinacije. Lovni turizam donosi značajne prednosti ruralnim područjima, što donosi i određenu ekonomsku vrijednost ali stvara i ekološke i društveno-kulturne vrijednosti. Pravi spoj turizma i lova dovodi do win-win situacije područja na kojemu se odvijaju te aktivnosti, ali nudi i poticaje za očuvanje flore i faune.

Lov i ribolov kao oblici turističke ponude, važan su oblik iskorištavanja zemljišta i dio su kulturne baštine u mnogim društvima (Bauer i Giles, 2002; Roe i suradnici, 2002;

Robinson i Bodmer, 1999; Pearce, 1995, (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism)). Kulturni značaj lova u Europi je velik (Ermala, 1982; Kalchreuter, 1984, (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism)), jednako je i u drugim dijelovima svijeta (npr. Afrika i Sjeverna Amerika), osobito za autohtono stanovništvo. Lovni jezik u Njemačkoj i Skandinavskim zemljama čini bitan dio germanske kulturne baštine, čak i glazba ima svoju lovnu povijest.

Iako više nije način opstanka, lov i ribolov kao rekreacija imaju važnu ulogu u gospodarstvu zapadnih zemalja (Kalchreuter, 1984, 1987, (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism)), pa čak može donijeti i značajne komercijalne koristi. Rekreativni lov je multimilijarderska industrija u SAD-u i Europi (US Fish and Wildlife Service, 2002; Wiese, 1991, (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism)).

Svake godine oko 6 milijuna divljih parnoprstaša se lovi na sjevernoj polutki, potaknuto tradicijom, trgovinom i društvenim vrijednostima (Bauer i Giles, 2002, slobodan prijevod) U Njemačkoj, jednoj od najviše industrijaliziranih zemalja svijeta, lov ostaje važan oblik iskorištavanja zemljišta i tradicija, pa se tako godišnje ulovi gotovo 1,2 milijuna papkara i kopitara, što je oko 50 000 tona divljači svake godine.

Danas polovica svjetskog stanovništva živi u gradovima i njihov odnos s "divljim" je neznatan. Lovni turizam pruža mogućnost urbanom stanovništvu da se vrati u kontakt s vlastitom divljom prirodom.

5. Lovni turizam u Europi i svijetu

Europsko okruženje (Slika 6.), za razliku od svjetskoga, je najkompleksnije, regulirano zakonima o lovstvu i ribarstvu. Lovstvo u Europi sadrži mnoge tradicionalne i autohtone elemente, te ih pretvara u raznolike običaje i sustave, koji su kombinacija tradicionalnog i novoga. Europa, sa 18 zemalja, predstavlja drugi po redu lovni blok u svijetu (nakon SAD-a), s gotovo 6,5 milijuna aktivnih i registriranih lovaca, što čini gotovo 2 % europskog stanovništva (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, *Hunting and Fishing Tourism*). U zadnjih 20 godina potrebe lovaca su se izmijenile, lovni turizam poprima elitni karakter, pa tako Pinet (1995) procjenjuje da 30% europskih lovaca putuje u inozemstvo radi lova. Dugogodišnja promatranja pokazuju da njemački lovci preferiraju istočnu Europu, talijanski lovci ostaju u Europi ili odlaze u Južnu Ameriku ili na Kubu, španjolski lovci preferiraju Sjevernu Ameriku, a lovci država Beneluks putuju u Afriku, no većinom lovci turisti posjećuju destinacije koje su relativno neposredno blizu prebivališta. Sve veći broj lovaca traži iznimna iskustva u udaljenim i divljim dijelovima svijeta, gdje je zakonodavstvo liberalnije.

Slika 6. Geografski prikaz lovnih destinacija Europe i Azije.

(Izvor: Hofer, *The Lion's Share of the Hunt*, 2002)

Njemački i španjolski lovci preferiraju parnoprstaše, uglavnom jelena i divlju svinju, te u manjoj mjeri antilope i gazele, te divlje ovce i koze, dok talijanski lovci preferiraju lov na ptice na euroazijskim destinacijama, Mađarskoj, delti Dunava i Albaniji.

Broj lovaca, u mnogim dijelovima Europe, povećavao se, ali i ustabilio tijekom sedamdesetih godina prošloga stoljeća, od osamdesetih godina pa nadalje se smanjuje (Bauer i Giles, 2002). Ovaj trend se odražava i u SAD-u gdje se ribarstvo i lov u kombinaciji smanjuje od 2,2 milijuna do 37,8 milijuna EUR od 1991. do 2001. (US Fish and Wildlife Service 2002, (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism)). Unatoč smanjenju broja lovaca i ribiča, znatno se povećavaju rashodi. Trofejni lov u Sjevernoj Americi dramatično raste za razliku od Europe. Trofejni lov je oblik lovnoga turizma, koji se temelji na veličini i tjelesnim karakteristikama životinje koja se lovi, kao što su npr. rogovi i kljove (Bauer, 1993; Bauer i Giles, 2002, (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism)). Trofejni lov ima vrlo istaknuto mjesto turizmu Kanade, SAD-a, Australije, dok je Afrika važan izvoznik visoko vrijednih trofeja, vidljivo prema podacima CITES-a¹. (Tablica 2.)

Međunarodni ugovori jasno definiraju i reguliraju trgovinu životinjskih trofeja, a ujedno djeluju na potražnju trofeja (Slika 7.). Međunarodni ugovori uključuju Ramsarsku konvenciju za zaštitu močvara i močvarnih ptica, te razvoj svjetskih zaštićenih područja. To izravno i neizravno određuje dostupnost područja za lov. Međunarodni ugovori kao što su CITES, koji ima 175 država potpisnica, imaju važnu ulogu u upravljanju zaštićenim vrstama. Turističko tržište uglavnom cilja na ne CITES vrste (Hofer, *The Lion's Share of the Hunt*, 2002), pokazujući kako CITES učinkovito regulira tržište trofejnoga lova, što je jedan od njegovih ciljeva. Od rijetkih CITES navedenih vrsta koje se nude u lovnom turizmu su većina medvjeda, argali (divlje ovce), slon i nekoliko vrsta divljih mačaka, kao što su lav i leopard. Tijekom vremenskog razdoblja od sedam godina, lovci su uvezli 88.013 CITES navedenih trofeja (Hofer, *The Lion's Share of the Hunt*, 2002). Najveći uvoz je bio u Sjevernu Ameriku, 71% uvoza. Promatranja po Chestinu ((1998),preuzeto iz Hofer, *The Lion's Share of the Hunt*, 2002), ukazuju na to da ukoliko

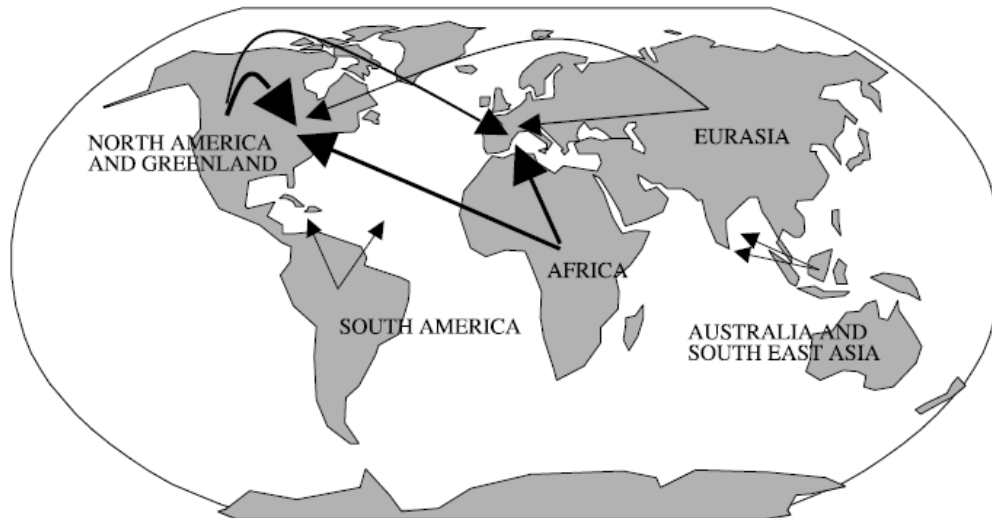
¹ CITES (the Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), međunarodni sporazum

su propisi dovoljno snažni da mogu dovesti do potpunog sloma lovnoga turizma, kao što se dogodilo u Rusiji, kada je jedna zaštićena vrsta divlje ovce zamjenjana sa drugom vrstom koja nije na CITES popisu.

Tablica 2. Pregled godišnjeg uvoza trofeja sa CITES liste u Europske zemlje (1990-1996).

Uvoznik	Godina							Ukupno
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	
Španjolska	887	2 379	2 172	1 340	1 128	1 005	1 009	10 020
Njemačka	431	655	662	891	1 177	1 408	1 991	7 215
Danska	314	345	381	355	402	465	579	2 841
Austrija	172	157	99	149	360	290	94	1 321
Belgija	33	38	42	346	250	87	101	897
Italija	151	64	90	57	116	131	105	714
Švicarska	9	9		202	166	119	161	666
Velika Britanija	43	55	79	38	118	88	69	490
Švedska	9	25	53	81	80	105	132	485
Portugal		3	6	34	24	37	123	227
Francuska			104		88			192
Norveška		9	13	33	37	61		153
Luksemburg	5	9	10	13	5	14	8	64
Finska		1	2	12	18	4	22	59
Nizozemska		1	13	2	1	17	13	47
Grčka	2	6		7	1	1	1	18
Malta				4	8			12
Irska			2	5				7
Ukupno	2 056	3 756	3 728	3 569	3 979	3 932	4 408	25 428

Izvor: WCMC CITES Trade Database.

Slika 7. Prikaz kretanja uvoza CITES trofeja.

(Izvor: Hofer, *The Lion's Share of the Hunt*, 2002)

Lovni turizam je posao s određenim zahtjevima koji pokazuje iste karakteristike kao i druga turistička tržišta. U svijetu oko 4 do 6 milijuna lovaca spremno je putovati u inozemstvo radi doživljavanja lova. U zemljama EU ima oko 6,2 milijuna lovaca, što čini 1,7% ukupne populacije EU (Hofer, *The Lion's Share of the Hunt*, 2002).

Broj inozemnih lovaca razlikuje se od zemlje do zemlje, a njihov broj se većinom temelji na procjenama stručnjaka, tek u manjem broju na službenim podacima različitih izvora. Podaci uključuju sve inozemne lovove na visoku i nisku divljač. U tom kontekstu Hrvatska nije zadovoljavajuće pozicionirana. Hofer (2002), (preuzeto iz T.Florijančić, *Aktualna problematika lovstva iz perspektive agronomske struke*) navodi da Hrvatsku na godinu posjeti 300 do 500 inozemnih lovaca, što osigurava godišnji prihod manji od 500.000 EUR, dok Mađarsku godišnje posjeti od 15.000 do 25.000 inozemnih lovaca, a ostvareni prihod se kreće od 8 do 10 mil. EUR. Procjenjuje se da godišnje 45.000 do 60.000 inozemnih lovaca turista posjeti euroazijske destinacije. Najpopularnije lovne destinacije su Mađarska i Poljska, a za njima ne zaostaju ni ostale zemlje Istočne Europe. Zajednica nacionalnih europskih lovnih asocijacija, FACE², procjenjuje godišnju potrošnju lovaca (Tablica 3.). U potrošnju su uključeni troškovi administracije,

² FACE (Federation des Associations de Chasseurs de l'U.E)

osiguranje, porezi, rente lovnoga područja ili članarine, troškovi opreme, psi i troškovi putovanja.

Postoje različite opcije za planiranje lova i one se razlikuju s obzirom na motivaciju lovaca. Europa lovcima nudi vrlo raznoliku ponudu. Hrvatska kao lovačka destinacija, s obzirom na blizinu, povezanost, stanje lova u EU i potrošnju europskih lovaca, ima izvrsne preduvjete za razvoj lovnoga turizma.

Pinet (The hunter in Europe, 1995) procjenjuje da europski lovci u EU godišnje potroše oko 10.000 mil. EUR, dok inozemni lov godišnje odnese oko 131 mil. EUR. Pinet (The hunter in Europe, 1995) također procjenjuje da oko 50% europskih turista lovaca jednom ili dva puta u životu lovi u inozemstvu, dok ostali 50 % redovito lovi. Više od 50% njemačkih lovaca turista troši između 1250 - 3000 EUR na godinu. Euroazijske destinacije su nešto povoljnije i iznose oko 1500 EUR. 50% njemačkih lovaca lovi u privatnim organiziranim turama. Neznatan je broj agencija za organizaciju lovnih tura. U Njemačkoj postoji stotinjak agencija, u Italiji četrdesetak, no samo 5-10 agencija dominira tržištem. Ostale države imaju neznatan broj agencija.

Ponuda agencija je različita. Cijene aranžmana ovise o cijeni lova, putnim troškovima i ostalim troškovima (Tablica 4.). Postoje ponude koje se fokusiraju na luksuzna putovanja, sa trofejima visoke kvalitete i velikom vjerojatnošću uspjeha pri lovu. Jedni traže avanturu i fizički napor, dok drugi pokušavaju uklopiti obiteljski odmor sa lovnim iskustvom.

Tablica 3. Broj europskih lovaca i njihova potrošnja na području Europe

	Broj lovaca	Postotak populacije	Lovaca po km ²	Godišnja potrošnja za lov (€)
EU				
Austrija	110 000	1.41	1.31	120 300 000
Belgija	29 000	0.29	0.81	235 500 000
Danska	177 000	3.47	4.11	
Finska	300 000	5.96	0.89	173 000 000
Francuska	1 650 000	2.89	3.00	1 950 100 000
Njemačka	338 000	0.42	0.95	736 300 000
Velika Britanija	625 000	1.12	2.56	4 013 400 000
Grčka	293 000	2.84	2.22	
Irska	120 000	3.43	1.71	63 500 000
Italija	925 000	1.62	3.07	
Luksemburg	2 200	0.55	0.85	
Nizozemska	33 500	0.22	0.81	
Portugal	300 000	3.00	3.37	149 600 000
Španjolska	1 000 000	2.56	1.98	27 000 000
Švedska	320 000	3.64	0.71	174 000 000
Ukupno EU	6 222 700	1.70	1.92	>7 642 700 000
Izvan EU				
Malta	14 000	4.00	44.40	
Norveška	170 000	3.95	0.52	
Švicarska	30 000	0.43	0.73	
Ukupno izvan EU	214 000	2.19	0.63	
				procjena
SVEUKUPNO	6 436 700	1.95	1.28	~ 10 000 000 000

Izvor: Hofer, The Lion's Share of the Hunt, 2002

Tablica 4. Elementi turističke ponude koji utječu na cijenu lova.

Troškovi lova	Putni troškovi	Ostali troškovi
-vrste koje se love	-cijena putne karte	-hrana i smještaj
-destinacija	-viza	-troškovi prevodioca
-lovne metode	-dozvola za uvoz i nošenje	-prijevoz
-organizacija	oružja	-kulturni i drugi popratni programi
-vodič	-CITES dokumenti	
-lovna dozvola	-veterinarske potvrde	
-osiguranje	-transport trofeja	
-prepariranje trofeja		

Izvor: Hofer, The Lion's Share of the Hunt, 2002 (slobodan prijevod).

Za svoje usluge, agencije naplaćuju naknadu za lov od oko 75 do 200 EUR. Njihov glavni prihod dolazi od provizija plaćenih od strane pojedinih organizatora za prodane lovove. Članarina iznosi oko 10 do 20 % vrijednosti lova. Pristojba za kvalitetu trofeja čini važan element cijene lova, a nju utvrđuje organizator lova po odabranom ulovljenom primjerku. Navedenu pristojbu ponekad određuje i država, što je ovisno o zemlji i lovnom sustavu. Uvedena je i pristojba koju lovac plaća u slučaju ranjavanja životinje, a naknada lovcu turistu plaća se jedino u slučajevima kada lov iz bilo kojeg razloga nije bio uspješan.

Pinet (The hunter in Europe, 1995) u svojoj studiji troškove dijeli na pravne, lovnu naknadu, troškovi opreme i oružja troškove prijevoza, troškove pasa i ostale troškovi (Tablica 5). U tablici je vidljivo da troškovi pasa čine najveći dio ukupnih troškova čak 30 %. U Francuskoj postoji izreka koja tvrdi "dobar lovac nikada ne lovi bez psa". Tek manje od 12% Europskih lovaca nema psa, a najmanje 5% ih ima 4 ili više. Psi iziskuju, brigu, hranu, održavanje, opremu, veterinarsku njegu, što opravdava visoke troškove. Koriste se specijalizirane pasmine pasa kao što su retrieveri, krvosljednici, pointeri. Slijede ih troškovi prijevoza sa 25%, te lovne naknade u iznosu od 15% koje idu vlasniku zemljišta i za održavanje lovišta, te uzgajivačima divljači.

Tablica 5. Troškovi lovaca

Troškovi	Količina (u %)
Pravni troškovi	10
Lovna naknada	15
Oprema	4
Oružje	11
Prijevoz	25
Troškovi pasa	30
Ostali	5
UKUPNO	100

Izvor: Pinet (The hunter in Europe, 1995)

Turizam koji se temelji na interakciji posjetitelja s divljim životinjama dobiva sve veći interes od vlada, turističke industrije i istraživača. Vrste iskustava su različite, one uključuju ronjenje i razgledavanje koraljnih grebena, safari u Africi, promatranje kitova s broda ili kopna, promatranje ptica samostalno ili uz profesionalnog vodiča, promatranje divljih životinja u nacionalnom parku, posjet zoološkim vrtovima ili prirodnim rezervatima, trofejni ribolov ili lov. Na izbor lovne destinacije utječu njena atraktivnost, vrsta divljači za odstrjel, izglednost uspješnog lova, slaba mogućnost lova kod kuće, komforan odmor sa mogućnostima lova, određene lovne metode, fizička i psihička zahtjevnost koju nudi lov, preporuke prijatelja, posebne jeftine ponude, mogućnost za visoku kvalitetu trofeja, te ostali kriteriji (Hofer, *The Lion's Share of the Hunt*, 2002).

Turizam i putovanja su jedan od svjetskih vodećih industrija ili gospodarski sektor koji predstavlja glavni izvor BDP-a, povećava stopu zaposlenosti, izvoz i zaradu država na porezu. WTTC (World Travel & Tourism Council) procijenio je da dobrobit od tog gospodarskog sektora svjetskoj ekonomiji u 2011. g. oko 6 milijardi \$, odnosno 9% globalnog bruto domaćeg proizvoda. Veliki porast potražnje za turizmom i putovanjima u posljednjih nekoliko desetljeća je potaknut porastom životnog standarda i porastom dostupnosti zračnog prijevoza.

6. Održivost lovnog turizma

Konferencija Ujedinjenih naroda o okolišu i razvoju u Rio de Janeiru (1992.) počinje primjenjivati koncept održivog razvoja. Ovaj koncept zahtijeva da svaka uporaba resursa treba uzeti u obzir ekonomske, ekološke i društveno-kulturne interese, tako da je i lovstvo u današnjem obliku dužno pridržavati se okvira smjernica i standarda koji su potrebni kako bi se ostvarila održivost sva tri interesa.

S ekološkog stajališta, održivost lova i ribolova oslanja se na načelo odstrjela životinja. Dobro kontroliran lov može imati širok spektar prednosti za očuvanje (Bauer i Giles, 2002, slobodan prijevod), koja je po svojoj naravi suprotna modernoj i intenzivnoj poljoprivredi i šumarstvu (Leopold, 1933, (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism)). Zagovarači protekcionističkog i konzervatorskog stava počinju davati potporu lovnom turizmu koji bi mogao biti spas za biljni i životinjski svijet Afrike (Roe i suradnici, 2002; Baker, 1997; Lewis i Alpert, 1997; Child 1993; Meier, 1988, (slobodan prijevod, Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism)). Lovni turizam tako postaje ponovo prihvatljiv. Rekreativni lov, manje vrijedna industrija u bogatim zemljama (Bauer i Giles, 2002, slobodan prijevod), može pružiti velike prihode siromašnijim zemljama kroz konzumaciju lovnoga turizma. Lovna industrija još uvijek postavlja mnoga pitanja o očuvanju u zapadnim zemljama, dok mnoge nezapadne zemlje počinju prepoznavati lovni turizam kao priliku za gospodarski razvitak.

U smislu održivosti pojavila se i ideja "zelenog lova". Ideja lova je mnogima jako privlačna, no ne žele svi usmrtniti životinju, nekima je dovoljno osjetiti uzbuđenje povlačenja okidača, no metke zamjenjuju kamere, puške za paintball i strelice za omamljivanje. Mjerenje trofeja i fotografiranje sa ulovom moguće je ostvariti uz uspavanu životinju, a ujedno uspavane životinje mogu biti subjekt znanstvenoga istraživanja. Neke se čak i označavaju ovratnicima radi lakšega praćenja. Životinje se nakon "zelenoga lova" puštaju, pa postoji mogućnost da se ista životinja u budućnosti opet lovi.

7. Stanje lovnog turizma u Hrvatskoj

7.1 Raspoloživi resursi u funkciji lovnog turizma

Hrvatska raspolaže s bogatom florom i faunom i prirodnim ljepotama čiji potencijali nisu dovoljno iskorišteni. Izvršni preduvjeti na kontinentu i otocima pružaju velike mogućnosti za razvoj lovnog turizma u Hrvatskoj. Bogati prirodni resursi čine interesantnu ponudu kako domaćim tako i stranim turistima. Horak i Kušen (1996, preuzeto iz Kovačević i Kovačević, Lovni turizam, 2006), navode da ponudu upotpunjuje i mogućnost uzgoja divljači, osobito pernate, pa se procjenjuje da samo desetak pogona za proizvodnju pernate divljači u Hrvatskoj godišnje može proizvesti oko 500.000 komada pernate divljači.

Hrvatska posjeduje oko 5 milijuna hektara lovnih površina. Dio tih lovnih površina u iznosu od 1.673.000 je u vlasništvu države, a 3.500.000 hektara čini zajednička lovišta³.

Državna lovišta su u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede i turizma ili županijskih ureda za gospodarstvo. Državnih lovišta ima 311, od čega su 196 sa površinom od 87.000 hektara, u zakupu su različitih lovačkih društava, poduzeća ili pojedinaca koji organiziraju komercijalni lov. 58 lovišta je u koncesiji sa površinom od 455.000 hektara, a sa 331.000 hektara na kojima se nalazi 37 lovišta gospodare "Hrvatske ŠUME d.o.o.". U njima domaći strani lovci mogu loviti običnog jelena, jelena lopatara, srnu, divlju svinju, divokozu, muflona, medvjeda, zeca, fazana i divlju patku.

Raspoloživi smještajni kapaciteti u lovstvu i lovni objekti vidljivi su u Tablici 6.

Broj odstrijeljene divljači mijenja se iz godine u godinu. U Tablici 7. vidljiv je odstrjel u zadnjih 10 godina. Podaci su preuzeti iz Statističkog ljetopisa Republike Hrvatske. Statistički podaci ne daju prikaz koliko su strani, a koliko domaći lovci sudjelovali u ovoj strukturi odstrijela, a nije vidljiva niti financijska strana lova, tako da se ne može ustvrditi s kolikim udjelom lovstvo sudjeluje u gospodarstvu Hrvatske.

³ Zajednička lovišta se daju na gospodarenje najpovoljnijem ponuđaču putem javnog usmenog nadmetanja. Većinu zakupnika čine lovačke udruge (lovačka društva), koje su organizirane po Zakonu o udrugama (N.N., 88/2001) i nemaju pravo bavljenja djelatnošću radi stjecanja dobiti.

Tablica 6. Stanje lovstva u Hrvatskoj u razdoblju od 1997. do 2005.

Godina	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Lovački domovi	391	308	322	376	413	477	506	525	515
Površina, m ²	30524	26686	29010	34584	39249	41666	47831	51283	49250
Fazanerije	18	15	15	15	12	12	12	13	13
Zimovnici za divljač	75	75	75	80	50	68	87	50	64
Hranilišta za divljač									
Pernatu	10842	7925	8783	9787	11707	12795	13169	13934	13753
Dlakavu	5918	4715	5618	6241	7684	8778	9181	9453	9565

Izvor: Florijančić, T., Aktualna problematika lovstva iz perspektive agronomske struke.

Tablica 7. Službeni podaci DSZ za lovstvo u razdoblju od 2000. do 2010.

Godina	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Broj lovaca	40550	39772	43048	44648	43746	43110	49232	54763	56049	57870	57766
Odstrel											
Jelen (svih vrsta)	1035	1277	1803	1506	1525	1405	1599	2738	2139	2520	2916
Srna	4546	6017	6501	7432	7878	8127	8764	11175	11689	11388	11284
Medvjed	29	37	25	33	35	23	58	61	76	88	99
Divlja svinja	5986	8537	9971	8452	9803	9827	10445	17527	18679	18243	18409
Zec	9000	10000	12000	13000	15000	14000	77000	70000	84000	54000	68000
Fazan	59000	70000	79000	77000	78000	65000	77000	70000	84000	54000	68000
Lisica	8000	9000	10000	11000	10000	11000	11000	11000	9000	10000	10000
Ptice močvarice	8000	11000	13000	3000	13000	6000	9000	19000	15000	21000	23000

Izvor: Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis 2012

7.2. Nedostaci i problemi lovnoga turizma

Problem lovstva i lovnoga turizma u Hrvatskoj temelji se na nedostatnim i neadekvatnim smještajnim kapacitetima, nestručnosti zaposlenika u području lovnog turizma, nedostatna ili izostanak promocije, marginalizaciji uloge lovnoga turizma u strategijama razvoja. Nedostatak je svakako i manjak popratnih sadržaja, kulturnih i zabavnih. Izletišta, škole u prirodi, promatranje ptica, razna natjecanja (npr., gađanje glinenih golubova, sokolarenje), upoznavanje s lovnom tradicijom kraja, starim zanatima, brojni spomenici i građevine, posjet dvorcima, termalni izvori, vinske ceste, bogata gastronomska ponuda, organiziranje raznovrsnih manifestacija sve su to potencijali za kvalitetnu ponudu koju je moguće ostvariti. Kreiranjem pravog proizvoda moguće je promovirati Hrvatsku, ne samo kao zemlju sa tisuću otoka, već kao zemlju s bogatom tradicijom koja nudi velike mogućnosti za provođenje aktivnog odmora.

Osim pokušaja lokalnih pojedinaca da promoviraju lovnu ponudu u Hrvatskoj svakako bi trebala biti vidljiva potpora nadležnih lokalnih i državnih institucija. Svakako razvoju lovnog turizma ne pogoduje ni komplicirana i neusklađena zakonska regulativa. Nedostatna su ulaganja u razvoj i promociju kako u lokalnim tako i stranim medijima. Lokalno stanovništvo neinformirano je o mogućnostima iskoristivosti vlastitih resursa s ciljem razvoja nekoga oblika turizma npr. razvoja seoskog turizma⁴. Hrvatska svojom bogatom florom i faunom, fondom divljači i prirodnom okolišu ima osnovne resurse za razvoj lovno-turističke ponude koja treba biti sveobuhvatna i konkurentna na svjetskom tržištu.

⁴ Seoski turizam ili agroturizam je specifičan oblik turizma, u kojem je glavni motiv putovanja "povratak čovjeka prirodi".

8. Lov i lovni turizam u Osječko-baranjskoj županiji

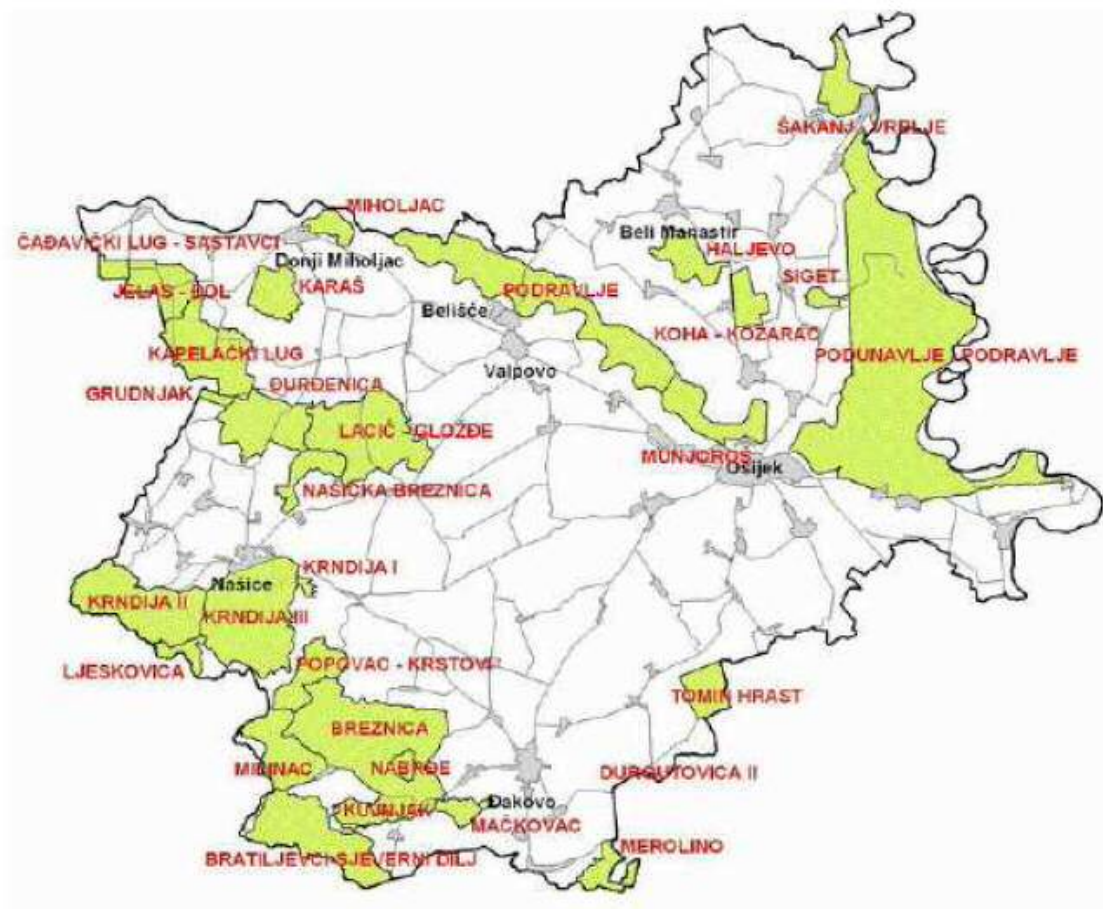
Osječko-baranjska županija smještena je u istočnom dijelu Republike Hrvatske, u Panonskoj nizini. Županija na istoku graniči s Republikom Srbijom, na zapadu s Virovitičko-podravskom i Požeško-slavonskom županijom, na sjeveru s Republikom Mađarskom, te na jugu s Brodsko-posavskom i Vukovarsko-srijemskom županijom. Županija se proteže na površini od 4.149 km² i obuhvaća krajeve oko donjeg toka rijeke Drave prije njenog utoka u Dunav.

Iako je županija pretežito ravničarska sa velikim agrarnim površinama, moguće je izdvojiti geomorfološke oblike kao što su naplavne ravni uz tok Dunava, Drave i Karašice, riječne terase, fluvio-močvarne nizine Kopačkoga rita, lesne zaravni na području Baranje i prigorsko područje koje čini nekoliko uzvisina u jugozapadnim dijelovima županije točnije istočni ogranci Dilja i Krndije. Šume pokrivaju 82.868 ha površine. Osječko-baranjska županija ima umjereno kontinentalnu klimu s oznakama čestih i intenzivnih promjena vremena. Na cjelovitom području Županije izražena je homogenost klimatskih prilika, što je u prvom redu posljedica jedinstvenog reljefnog obilježja. Zabilježene oborine kroz godinu su oborine u obliku kiše i snijega. Na području Osječko-baranjske županije zabilježeno je prosječno 1.800 – 1.900 sunčanih sati godišnje. Na području Županije najučestaliji su vjetrovi iz sjeverozapadnog, zapadnog, sjevernog i jugoistočnog smjera.

Županija je povezana cestovnim, željezničkim, zračnim i riječnim prometom, ali sa nedovoljno kvalitetnim prometnicama. Na području županije ostvaruju se tri prometna koridora. Prvi je podravski koji se proteže uz rijeku Dravu, a čine ga cestovne i željezničke veze. Drugi koridor je podunavski koridor koji veže sjever i jug europskog kontinenta. Treći koridor je posavski i proteže se na južni dio županije.

Na području Osječko-baranjske županije postoji 14 državnih lovišta (Slika 8), ukupne površine 103.731 ha što čini oko 25% županije, te 66% županije čini 86 zajedničkih lovišta ukupne površine 274.554 ha.

Zajedničkim lovištima gospodare lovačka društva, udružena u Lovački savez Osječko-baranjske županije. Državna lovišta su u zakupu ili koncesiji lovačkih društava ili pravnih osoba registriranih za lov, no u većini njima gospodare "Hrvatske šume d.o.o."

Slika 8. Prostorni raspored državnih lovišta u Osječko-baranjskoj županiji.

(izvor: http://www.slavonija.hr/images/Dokumenti2011/zrs_obz_2011_2013.pdf)

Lovačka društva uglavnom lovišta koriste za odmor i rekreaciju što ne daje značajnu dobit u smislu lovnog gospodarenja.

U županiji od 1995. godine djeluje Lovački savez Osječko-baranjske županije (Tablica 7). sa lovnim uredima, LU Baranja, LU Donji Miholjac, LU Đakovo, LU Našice, LU Osijek, LU Valpovo, te 113 lovačkih udruga. Trenutno u Savezu ima 3132 lovca i 68 lovna pripravnika.

Tablica 8. Članice Saveza Osječko-baranjske županije.

Redni broj	Lovni ured	Broj udruga	Broj lovaca	Broj pripravnika
1.	Baranja	24	665	29
2.	Donji Miholjac	12	312	18
3.	Đakovo	24	755	33
4.	Osijek	25	584	23
5.	Valpovo	9	288	7
6.	Našice	19	528	28
Ukupno		113	3132	68

Izvor: <http://www.lovacki-savez-osijek.hr/clanice-saveza/clanice-saveza>

Članice gospodare uglavnom zajedničkim lovištima, a 3 članice LD " Vidra" Levanjska Varoš, LD "Sokol" Koška i "Vidra" Donji Miholjac i Državnim lovištima. Od 85 ustanovljena zajednička lovišta članice ovog Saveza po obavljenom usmenom javnom nadmetanju stekle su pravo zakupa svim lovištima. Ukupnu površinu zajedničkih lovišta na području Osječko-baranjske županije čini 274.554 hektara. Ostala Državna lovišta su u privatnom zakupu (njih 3) ili je pravo lova povjereno JP "Hrvatske šume" Podružnica Našice ("Lacić-Glozde"), odnosno Podružnica Osijek ("Tikveš" i "Podunavlje").

Lov na području županije ima bogatu tradiciju, posebno na krupnu divljač, te može ponuditi vrhunska lovišta sa visoko trofejnom divljači jelena, divlje svinje i srnjaka u otvorenim lovištima, te u ograđenim lovištima jelena lopatar, muflona.

Od sitne divljači moguće je loviti fazana, zeca, divlju patku, divlju gusku, prepelicu.

Jelen je prisutan u Baranji, te nizinskim šumama Našica i Donjeg Miholjca. Divlja svinja nalazi se u većini županijskih lovišta, a fazan je rasprostranjen na cijelom području županije i glavna je lovna divljač u zajedničkim lovištima.

Količine divljači za lov su nedostatne pa se koriste pogoni za proizvodnju divljači. Najveći proizvođač fazana na području Osječko-baranjske županije je LD "Fazan" Darda.

8.1. Smještajna ponuda lovnog turizmu u Osječko-baranjskoj županiji

Područje Osječko-baranjske županije posjeduje bogatu lovnu tradiciju. Nekadašnja vlastelinstva gradila su plemićke dvorove i lovne kuće u kojima su boravili za vrijeme lova. Takve građevine danas se u malom broju koriste kao smještajni kapaciteti u lovstvu. Objekti koji su prije domovinskog rata imali lovnoturističku namjenu većim dijelom su obnovljeni i vraćeni su u funkciju lovnog turizma. Značajan doprinos lovnom turizmu dao je najveći lovoovlaštenik u Hrvatskoj, "Hrvatske šume d.o.o.", koje na području Slavonije imaju svojih pet podružnica: Osijek, Vinkovci, Našice, Požega i Nova Gradiška. Podružnice raspolažu sa određenim smještajnim kapacitetima i lovnom turističkom ponudom.

Ponuda smještajnih kapaciteta Uprava šuma Podružnica Osijek

Lovački dom "Kondrić"

Lovački dom Kondrić smješten je u blizini grada Đakova u lovištu Kujnjak, poznato po prekrasnim slavonskim šumama, plodnim poljima i ugodnoj klimi te bogatstvu krupne i sitne divljači. Luksuzno uređen prostor, okićen vrhunskim trofejima divljači, jamči dobar odmor nakon uspješnog lova. Ovaj lovački dom poznat je po dobroj slavonskoj kuhinji, te po ponudi visokokvalitetnih đakovačkih vina. Smještajni kapacitet čini 6 dvokrevetnih soba s kupaonicom, blagovaonica, dnevni boravak, TV.

Slika 9. Lovački dom Kondrić.

(Izvor:http://www.agrogromhunt.com/images/stories/hrvatska/breznica/hunting-lodge-Kondric_440_1.jpg)

Lovački dom Zlatna greda

Lovački dom Zlatna greda, jedan od najljepših lovačkih domova u vlasništvu Hrvatskih šuma. Smješten je u Baranji uz sam dunavski nasip u Lovištu Podunavlje - Podravlje koje predstavlja jedno od najvažnijih europskih lovišta poznato po ritskim šumama uz Dravu i Dunav te po bogatstvu krupne divljači posebno jelena i divlje svinje te predstavlja biser hrvatske lovne ponude. Posebno je upečatljiva rika jelena u ritu, te skupni lov na divlje svinje. Udaljen je 3 km uskom asfaltnom cestom od Zlatne Grede u Baranji. Otvoren je 2000. godine i od tada njime uspješno gospodari Uprava šuma podružnica Osijek, šumarija Tikveš. Smještajni kapacitet čini 9 dvokrevetnih soba s ukupno 18 ležaja. U prizemlju doma nalazi se restoran s kapacitetom od 30 mjesta.

Slika 10. Lovački dom Zlatna greda

(Izvor: http://portal.hrsume.hr/images/stories/turizam/Zlatna%20greda_ext_v.jpg)

Lovački dom Monjoroš Zmajevac

Nalazi se na ušću rukavca u Dunav, 6 kilometara od Zmajevca. Dom čini smještaj za 8 do 10 gostiju. Lovački dom je smješten je u tipično nizinskom panonskom području, osobite plodnosti, u lovištu Podunavlje-Podravlje. Ono obuhvaća ritske šume bogate krupnom divljači, posebno jelenom i divljom svinjom.

Slika 11. Lovački dom Monjoroš Zmajevac

(Izvor: <http://www.tzbaranje.hr/UserFiles/Image/gallery/lovacki-dom-monjores-04.jpg>)

Lovački dom Čošak šume

Lovački dom "Čošak šume" smješten je na području Baranje, u lovištu Podunavlje - Podravlje koje predstavlja jedno od najvažnijih europskih lovišta poznato po ritskim šumama uz Dravu i Dunav te po bogatstvu krupne divljači posebno jelena i divlje svinje. Smještajni kapacitet čini 5 kreveta.

Slika 12. Lovački dom Čošak šume

(Izvor: http://www.agrogromhunt.com/images/morfeoshow/_o_ak__um2036/big/Cosaksume_ext_v.jpg?rand=661460526)

Smještajni kapaciteti koje pružaju "Hrvatske šume d.o.o." nisu dostatni i ne zadovoljavaju potrebe lovaca turista. Osječko-baranjska županija posjeduje bogate resurse za razvoj lovnog turizma, no da bi mogli ostvariti veću gospodarsku korist potrebno je povećati smještajne kapacitete namijenjene lovcima. Kako je lov aktivnost čija sezona traje od početka rujna do kraja siječnja, samo 5 mjeseci u godini, zaključuje se da prihodi ostvareni od lovstva ne mogu pokriti troškove održavanja lovačkih domova, lovno-gospodarskih i lovno-tehničkih objekata, hranu za divljač i drugi troškovi. Potrebno je razmisliti o mogućnostima iskorištavanja lovnih smještajnih kapaciteta kroz godinu. Organiziranjem raznih aktivnosti nevezanih za lov ali vezanih za tematiku lova, obrazovnih aktivnosti, različitih manifestacija i sl. moguće je ostvariti dodatne prihode dostatne za pozitivno poslovanje i daljnji razvoj lovačkoga turizma i ponude.

8.2. Smjernice za razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji

Lovni turizam kao jedan od specijaliziranih turističkih proizvoda predstavlja značajan resurs za gospodarski razvoj Osječko-baranjske županije. Kako bi bili konkurentni drugim razvijenim lovnim destinacijama potrebno je u što kraćem roku napraviti dobru razvojnu strategiju, uskladiti zakonske odredbe, uključiti kvalificirani radni kadar, utemeljiti specijaliziranu agenciju koja će se baviti samo lovnim turizmom te objediniti cjelokupnu ponudu. Intenzivnije promocijske aktivnosti prikazale bi ljepote i bogatstvo lovnog fonda Hrvatske, atraktivnosti lova kao sporta i privukle ciljane skupine gostiju. Lovni turizam pruža mogućnost stvaranja novih radnih mjesta, te razvoj lokalnim zajednicama i obiteljskim gospodarstvima. Lovci turisti putuju na velike udaljenosti da bi doživjeli iskustva koja pruža lovni turizam. To su gosti koji troše mnogo više od običnih gostiju. Kako je lov aktivnost koja se odvija u večernjim ili jutarnjim satima potrebno je osmisliti popratne programe i stvoriti atraktivne turističke proizvode visoke kvalitete koji će lovci znati prepoznati i koji će lovcima turistima kvalitetno upotpuniti vrijeme izvan lova.

Pinet (The hunter in Europe, 1995) u svojoj studiji procjenjuje da na svakih 65 lovaca ide jedan zaposlenik, po tome zaključuje da lovstvo u Europi osigurava 101 300 radnih mjesta. Na temelju stupnja pouzdanosti podataka računa se da lovstvo osigurava 100 000

radnih mjesta u Europskoj Uniji. Kako je uz lovstvo moguće progurati i veliku količinu drugih pratećih djelatnosti, vidljiva je i mogućnost još većeg omjera zaposlenosti u lovstvu.

Svakako je potrebno aktivirati lokalno stanovništvo i upoznati ih s načinima ugošćivanja turista lovaca kroz ponudu seoskog turizma, smještaj, plasmanom vlastitih proizvoda neposredno u blizini lovno-turističke destinacije. Poticati obnovu i izgradnju smještajnih kapaciteta namijenjenih lovnom turizmu, povezati poduzetnike različitih djelatnosti te ih upoznati sa mogućnostima ulaganja u razvoj i promociju lovstva. Da bi se zaštitio fond divljači od nezakonitog lova i kako bi se zaštitili lovni resursi u svakom obliku, potrebno je uvesti djelotvornu lovočuvarsku službu, koja će pokrivati pojedine dijelove lovišta.

Da bi se netko opredijelio dugoročno angažirati na razvoju lovnog turizma, a s obzirom na velika ulaganja potrebno je osigurati dugoročniju sigurnost, posebno za koncesije i zakupe lovišta, gdje bi se lovišta s pretežno visokom divljači isključivo davala u više godišnju koncesiju, kako se ne bi moglo dogoditi ukidanje lovišta i mijenjanje njihovih granica bez posebno valjanih razloga.

9. Zaključak

Osječko-baranjska županija poželjna je kao lovna destinacija. Bogata je nezagađenim prirodnim resursima koji je čine zanimljivom, kako domaćim, tako i stranim turistima. Bogata lovna tradicija pridonosi kvaliteti ponude i svakako bi ju trebalo iskoristiti u budućem razvoju lovnog turizma.

Povezanost cestovnim, željezničkim, zračnim i riječnim prometom čini ju još bližom Europskoj uniji i stranim turistima koji su spremni trošiti novac na bogatu lovnu ponudu. Jasnom strategijom lovnog turizma Hrvatske povezale bi se i druge djelatnosti, kao što su prehrambena industrija i ugostiteljstvo, povećao bi se broj noćenja stranih turista, te popratnih usluga i sadržaja.

Uz usklađivanje zakonskih regulativa potrebne su intenzivnije promocijske aktivnosti kako bi se prikazale ljepote i bogatstvo lovnog fonda Hrvatske, atraktivnosti lova kao sporta, te se privukle ciljane skupine gostiju.

Sve nedostatke moguće je ukloniti primjenom adekvatnih razvojnih mjera i intenzivnim radom na razvijanju kvalitetne gospodarske ponude.

10. Popis literature

1. Državni zavod za statistiku, Statistički ljetopis 2011.
http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/ljetopis/2011/SLJH2011.pdf
2. Florijančić, T. (2012). Aktualna problematika lovstva iz perspektive agronomske struke. Preuzeto srpanj , s http://sa.agr.hr/pdf/2010/sa2010_p0002.pdf
3. Hofer, D. (2002). The Lion's Share of the Hunt. Trophy Hunting and Conservation- Areview of the legal Euroasian tourist hunting market and trophy trade under Cites. Traffic Europe.
4. Hrvatske šume (2012) Lovački domovi i lovišta,
<http://portal.hrsume.hr/index.php/hr/turizam/smjestaj/lovacki-domovi/153>
5. Johannes Bauer i Alexander Herr, Hunting and Fishing Tourism. Preuzeto sa http://www.cic-wildlife.org/uploads/media/Bauer_hunting_and_fishing_eng.pdf
6. Johannes Bauer & Jack Giles, Recreational hunting an international perspective. Preuzeto sa http://www.cic-wildlife.org/uploads/media/Bauer_recreatinal_hunting_2002_eng.pdf
7. Pinet, J.M. (1995) The hunter in Europe. Preuzeto sa http://www.face.eu/Hunting%20in%20Europe/Pinet_study_EN.pdf
8. Turizam-terminologija, klasifikacija i povijesni razvoj, akadem. 2009/2010. god. Preuzeto sa https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:-vxpM8MXlaUJ:web.efzg.hr/dok/TUR/01_Turizam_-_terminologija_klasifikacija_i_povijesni_razvoj_2010.ppt+&hl=hr&gl=hr&pid=bl&srcid=ADGEESgDNYw5w9Bn2SO9J5RflbiQwlv9GGjjdqhwmHPw2vO_Vat9raVe-8oS9unYSVdZRMQl_Byg0DGxSMk01iAmLknABW1voVp-

wZ1dDUwgavxat_wKdYdoTGvV_j7-EbMIsyRz7VaO&sig=AHIEtbTRf8tCTVfFsZg1b_vlz-4d-XFC4Q

9. Ostali web izvori:

- http://www.cic-wildlife.org/uploads/media/Hunting_Ethics-3_posters_2002_eng_01.pdf
- <http://www.crctourism.com.au/wms/upload/resources/wildlifetourism-impacts.pdf>
- http://www.face.eu/aboutus_activities-en.htm
- <http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/reports19.pdf>
- <http://www.hls.com.hr/zakonodavstvo.aspx>
- <http://www.lovac.info/lov-divljac-hrvatska/lovni-turizam-hrvatska-hunting-tourism-croatia.html>
- <http://www.lovacki-savez-osijek.hr/clanice-saveza/clanice-saveza>
- http://www.ka-urbani.com/index.php?option=com_content&view=article&id=465:povijest-i-batina-lovstva-u-hrvata&catid=35:tema-tjedna&Itemid=54
- <http://www.obz.hr/hr/pdf/Temeljna%20analiza.pdf>
- <http://www.scribd.com/doc/36840000/Competitiveness-of-Hunting-Tourism-Destinations>
- http://www.slavonija.hr/images/Dokumenti2011/zrs_obz_2011_2013.pdf
- http://www.wttc.org/site_media/uploads/downloads/traveltourism2011.pdf
- http://hidra.srce.hr/arhiva/263/55202/narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_05_67_2068.html
- http://independent.academia.edu/RondaGreen/Papers/445734/Positive_Effects_of_Wildlife_Tourism_on_Wildlife
- https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/17547/TMP_objres.410.pdf?sequence=2??

11. Prilozi

POPIS SLIKA

Broj	Naziv slike	Str.
1.	Regije Hrvatske	3.
2.	Lovački dvorac Eugena Savojskog u Bilju	5.
3.	Lovački dvorac (ladanjska vila)	6.
4.	Lovački vjesnik	8.
5.	Grb Hrvatskog lovačkog saveza	8.
6.	Geografski prikaz lovnih destinacija Europe i Azije.	17.
7.	Prikaz kretanja uvoza CITES trofeja	20.
8.	Prostorni raspored državnih lovišta u Osječko-Baranjskoj županiji	30.
9.	Lovački dom Kondrić	32.
10.	Lovački dom Zlatna greda	33.
11.	Lovački dom Monjoroš Zmajevac	34.
12.	Lovački dom Čošak šume	34.

POPIS TABLICA

Broj	Naziv tablice	Str.
1.	Lovostaj krupne i sitne divljači	11.
2.	Pregled godišnjeg uvoza trofeja sa CITES liste u Europske zemlje (1990-1996)	19.
3.	Broj europskih lovaca i njihova potrošnja na području Europe	22.
4.	Elementi turističke ponude koji utječu na cijenu lova	22.
5.	Troškovi lovaca	23.
6.	Stanje lovstva u Hrvatskoj u razdoblju od 1997. do 2005.	27.
7.	Službeni podaci DSZ za lovstvo u razdoblju od 2000. do 2010.	27.
8.	Članice Saveza Osječko-baranjske županije.	31.

12. Sažetak

Lovstvo je u funkciji zaštite prirode, očuvanja biološke raznolikosti i ravnoteže prirodnih staništa i čini izvrstan preduvjet za razvoj lovnog turizma. Lovni turizam je najmanje istraživana grana turizma koji u sebi sadrži karakteristike više oblika turizma. Hrvatska raspolaže bogatom florom i faunom, što je osnova za razvoj lovnog turizma. Lovstvo u Hrvatskoj ima dugu tradiciju. Rad prikazuje povijesnu sliku razvoja lova u Hrvatskoj, te stanje lova u Hrvatskoj i svijetu, potrošnji lovaca i lovnom tržištu. Ujedno daje smjernice za razvoj lovnog turizma u Osječko baranjskoj županiji uz isticanje nedostatnih smještajnih kapaciteta. Osječko-baranjska županija ima velike neiskorištene kapacitete koji se mogu staviti u funkciju lovnog turizma.

Ključne riječi: lov, lovstvo, lovni turizam, Osječko-baranjska županija

13. Summary

Development of hunting tourism in Osijek-Baranja County

Hunting is a function of environmental protection, conservation of biological diversity and balance of natural habitats and makes an excellent prerequisite for the development of hunting tourism. Hunting is the least studied branch of tourism, which incorporates features of several forms of tourism. Croatia has a rich flora and fauna, which is the basis for the development of hunting tourism. Hunting in Croatia has a long tradition. This paper presents a historical picture of the development of hunting in Croatia, and the state of hunting in Croatia and abroad, spending by hunters and hunting market. It also provides guidance for the development of hunting tourism in Osijek-Baranja County, with emphasis on lack of accommodation. Osijek-Baranja County has a large unused capacity that can be put into operation hunting.

Key words: hunt, hunting, hunting tourism Osijek-Baranja County

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA TABLICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Diplomski rad: **Razvoj lovnog turizma u Osječko-baranjskoj županiji**

Maja Tonkovic

Sažetak:

Lovstvo je u funkciji zaštite prirode, očuvanja biološke raznolikosti i ravnoteže prirodnih staništa i čini izvrstan preduvjet za razvoj lovnog turizma. Lovni turizam je najmanje istraživana grana turizma koji u sebi sadrži karakteristike više oblika turizma. Hrvatska raspolaže bogatom florom i faunom, što je osnova za razvoj lovnog turizma. Lovstvo u Hrvatskoj ima dugu tradiciju. Rad prikazuje povijesnu sliku razvoja lova u Hrvatskoj, te stanje lova u Hrvatskoj i svijetu, potrošnji lovaca i lovnom tržištu. Ujedno daje smjernice za razvoj lovnog turizma u Osječko baranjskoj županiji uz isticanje nedostatnih smještajnih kapaciteta. Osječko-baranjska županija ima velike neiskorištene kapacitete koji se mogu staviti u funkciju lovnog turizma.

Ključne riječi: lov, lovstvo, lovni turizam, Osječko-baranjska županija

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek

Faculty of Agriculture in Osijek

Master thesis: **Development of hunting tourism in Osijek-Baranja County**

Maja Tonkovic

Summary:

Hunting is a function of environmental protection, conservation of biological diversity and balance of natural habitats and makes an excellent prerequisite for the development of hunting tourism. Hunting is the least studied branch of tourism, which incorporates features of several forms of tourism. Croatia has a rich flora and fauna, which is the basis for the development of hunting tourism. Hunting in Croatia has a long tradition. This paper presents a historical picture of the development of hunting in Croatia, and the state of hunting in Croatia and abroad, spending by hunters and hunting market. It also provides guidance for the development of hunting tourism in Osijek-Baranja County, with emphasis on lack of accommodation. Osijek-Baranja County has a large unused capacity that can be put into operation hunting.

Key words: hunt, hunting, hunting tourism Osijek-Baranja County